

Luontoselvitys 2012

Laihia

29.10.2012

Luontopalvelu Kraakku

Marika Vahekoski

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	3
2 Luontoselvitys.....	3
3 Linnustonselvitys.....	3
3.1 Linnustonselvityksen menetelmät.....	4
3.2 Linnustonselvityksen tulokset.....	4
3.3 Uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit.....	11
4 Liito-oravaselvitys.....	12
4.1 Yleistä liito-oravasta.....	12
4.2 Liito-oravaselvityksen menetelmät.....	13
4.3 Liito-oravaselvityksen tulokset.....	13
5 Selvitysalueen luontotyypit.....	15
5.1 Kalliot ja kivikot.....	15
5.2 Metsät	17
5.2.1 Lehdot.....	20
5.2.2 Haavikot.....	20
5.3 Suot.....	22
5.4 Niityt.....	24
5.5 Lähteet, norot ja lammikot.....	25
6 Arvokkaat luontotyypit ja uhanalaiset lajit.....	28
6.1 Arvokkaat luontotyypit.....	28
6.2 Uhanalaiset lajit.....	29
7 Muut arvokkaat luontotyypit.....	29
8 Päätelmät.....	31
Lähteet.....	32

1 Johdanto

Laihian alueen luontoselvitys on tehty osayleiskaavan pohjaksi. Selvitysalueeseen kuului Potila, Potilanmäki, Maunulanmäki, Asemanseutu, Maunula, Kuppaala, Yrjäälä, Lappalainen, Paukku, Kirkonseutu, Santaloukko, Katajahaka, Myräjä, Kumaala, Virkala, Tammela ja Perälä. Asemakaavoitettuja alueita ei kartoitettu. Selvitysalueita halkoo Laihianjoki ja sen vieressä kulkeva Vaasantie E12.

Laihia kuuluu keskiboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja Pohjanmaan eliömaakuntaan. Selvitysalueen peltojen maaperä on hienoa hietaa, liejua ja savea. Metsäalueiden maaperä on pääosin moreenia. Kallioalueita on vähän ja suurin osa niistä sijaitsee Paukun ja Lappalaisen asemakaavoitetuilla alueilla.

Selvitys on tehty Ramboll Oy:n toimeksiannosta ja kartoituksen on laatinut luontokartoittaja Marika Vahekoski Luontopalvelu Kraakusta.

2 Luontoselvitys

Luontoselvityksen tarkoituksena on kartoittaa alueen luonnon merkittävät kohteet.

- 1) Luonnonsuojelulain 1096/1996 4 luvun 29 § mukaisia luontotyyppisiä
- 2) Metsälain 1093/1996 3 luvun 10 § mukaisia elinympäristöjä
- 3) Vesilain 1961/264 1 luvun 15a, 17a § mukaisia luonnontilaisina säilytettäviä kohteita
- 4) Perinnebiotooppeja ja niihin rinnastettavia kohteita (MRL 5 §)
- 5) Uhanalaisia luontotyyppisiä (luonnon monimuotoisuus) (MRL 5 §)
- 6) Luontodirektiivin liitteen IV lajeista inventoitiin liito-oravan reviiireitä LsL 49 §
- 7) Uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia lajeja LsL 39 §, LsL 46, LsL 47 §
- 8) Suurten petolintujen pesäpuita LsL 39 §
- 9) Luontodirektiivin liitteen IVb (92/43/ETY) kasveja ja liitteen 1 (79/409/ETY) lintulajeja
- 10) Linnustollisesti paikallisesti tai alueellisesti arvokkaita kohteita
- 11) Silmälläpidettäviä, alueellisesti uhanalaisia tai kansainvälisiä vastuulajeja

Edellä mainituilla lajeilla ja elinympäristöillä on vaikutusta maankäytön suunnitteluun, ja ne tulee huomioida kaavoituksen yhteydessä.

Luontoselvitys laadittiin osittain yhdessä linnustoselvityksen kanssa 19.5. – 24.5. ja 18.6. – 20.6.2012. Kasvillisuutta ja liito-oravia kartoitettiin erikseen iltapäivisin, kun linnustoa ei voinut enää kartoittaa.

3 Linnustoselvitys

Maastotöiden aikana pyrittiin selvittämään erityisesti suojellisesti merkittävien lajien esiintyminen alueella. Näitä lajeja ovat luonnonsuojelulain 46 § ja 47 § nojalla uhanalaisiksi tai erityisesti suojeltaviksi määritellyt lintulajit, Suomen valtakunnallisen ja alueellisen uhanalaisuusluokituksen 2010 lajit sekä Euroopan Unionin lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY) liitteen I lajit, joiden elinympäristöjä jäsenvaltioiden tulisi suojella erityistoimin. Kartoituslaskentamenetelmää käytettiin erityisesti huomionarvoisten ja vähälukuisten lajien takseerauksessa. Yleisimpien ja

runsaslukuisimpien pesimälajien suhteellisten linnustotiheyksien arvioimiseksi käytettiin pistelaskentamenetelmää tutkimusalueen suuren koon ja käytettävissä olevan rajallisen ajan vuoksi. Pistelaskennassa käytettyjen pisteiden sijainti on esitetty kartassa.

Pistelaskenta on monissa maissa maalintujen kannanmuutosten seurannan päämenetelmä. Suomessa laskennat aloitettiin vuonna 1984. Pistelaskennan avulla voidaan tutkia lintukantojen vuosittaisia muutoksia vakiopisteissä, selvittää biotooppien välisiä eroja ja eri lajien tiheyttä. Pistelaskentamenetelmässä lintuja havainnoidaan valitulta kohteelta tasan viisi minuuttia, ja kaikki lintupareiksi (nähty tai kuultu koiras, pari, yksinäinen naaras, poikue, pesä) tulkitut havainnot kirjataan ylös. Laskentapisteeet tulee olla metsämaastossa vähintään 250 metrin etäisyydellä toisistaan. Havaitut parit ja niiden suhteellinen tiheys lasketaan kaavan (Järvinen 1978, ks. alla) ja lajikohtaisten kuuluvuuskertoimien mukaan. Tässä selvityksessä kuuluvuuskertoimena käytettiin ns. peruserrointa (Väisänen ym.1998). Koko alueen suhteellinen lintutiheys saadaan laskemalla kaikkien pisteiden tiheydet yhteen ja jakamalla pisteiden lukumäärällä.

suhteellinen lintutiheys D pistelaskenta-aineistossa = $3/\pi * K^2 * N$, missä

K = lajikohtainen kuuluvuuskerroin (Väisänen ym. 1998)

N = havaittujen pariyksikköjen määrä

3.1 Linnustoselvityksen menetelmät

Linnustoa selvitettiin 19.5. - 24.5. sekä 18.6.- 20.6. klo 4.30 – 10.00 välisenä aikana. Apuna laskennassa käytettiin kiikareita ja gps-paikanninta. Laskentakerroilla sää oli poutainen ja tuuli heikkoa. Laajoilla metsäalueilla linnut laskettiin muutamilta paikoilta ja pieniltä alueilta kuten peltojen keskellä olevilta metsäsaarekkeilta merkittiin ylös kaikki havaitut linnut. Peltoalueiden lintuja ei laskettu. Korkealla ylilentäviä lintuja ei myöskään merkitty ylös. Toisella laskentakerralla linnut laskettiin uudelleen vain linnustollisesti tai luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilla paikoilta.

3.2 Linnustoselvityksen tulokset

Selvitysalueella on laajoja peltoaukeita, joilla on pieniä metsäsaarekkeita. Yhtenäisempiä ja suurempia metsäalueita on selvitysalueen pohjoisosassa. Peltoalueilla tavattiin kuveja, töyhtöhyyppejä, fasaaneita, kiuruja ja peltopyitä. Metsäsaarekkeiden yleisimmät linnut olivat peippo, keltasirkku, pajulintu, räkättirastas ja talitiainen. Laajempien metsäalueiden yleisimmät linnut olivat peippo, pajulintu ja punarinta. Myös punakylkirastaita, hippiäisiä ja tiltalteja oli runsaasti. Selvitysalueella on vähän vanhoja metsiä ja metsiä, missä olisi kolopuita. Metsät ovat pääosin hoidettuja talousmetsiä, joissa pesii havumetsissä tyypillisesti pesiviä lintulajeja. Suurin suhteellinen lintutiheys saatiin peltojen läheisyydessä olevista metsistä, joissa kuusen lisäksi kasvaa lehtipuita. Näissä metsissä pesii paljon räkättirastaita ja monipuolisesti erilaisia varpuslintuja. Koko alueen suhteellinen lintutiheys on 256,72.

Taulukko 1: Laskentapisteiltä 1 - 13 lasketut linnut. Mustalla rastilla on merkitty ensimmäisellä kierroksella havaitut linnut ja punaisella rastilla toisen kierroksen linnut.

Linnut	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Sinisorsa		2 k1 poik ue											
Telkkä		2 n											
Fasaani	x	xx					x						
Lehtokurppa					x pes ä								
Kalalokki		xx											
Sepelkyyhky			x		x	x						x	
Käpytikka					x	x						x	
Metsäkirvinen			x		xx	x		x			x		
Västaräkki		x											
Rautiainen			x		x								
Punarinta			x		x	x	x		x			xx	
Mustarastas	x	x		x		x							
Räkättirastas	x	xx		x		x	x		x		x		x
Laulurastas					x					x		x	
Punakylkirastas										x			x
Hernekerttu	x		x	x	x								
Pensaskerttu		xx				x		x	x				
Lehtokerttu						x				x			
Mustapääkerttu						x			x				
Sirittäjä													
Tiltalti			xx		xx							x	
Pajulintu	x	xx	xx	x	xx	x		x	x	xx			
Hippiäinen				x	xx							x	
Kirjosieppo				x			x	xx					x
Hömötiäinen						x							
Töyhtötiäinen													
Sinitiainen	x							xx				x	
Talitiainen		x	x		xx			xx	x	x			
Harakka					x				x				
Naakka		x											
Varis					x		x			x			
Peippo	x	xx	xx	x	xx	x	x	xx	xx	xx	x	xx	x
Järripeippo					x								
Vihervarpunen					x	x		x					
Punavarpunen						x						x	
Keltasirkku	x	xx	x	x	x		x	x	x			x	x
Suhteellinen lintutiheys	456,14	498,08	182,29	440,73	64,3,8 2	549,06	36,3,8 8	22,0,4 7	46,9,8 9	13,7,4 5	30,0,4 3	18,5,8 0	346,40

Peippo	xx	xx	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Järripeippo						x							
Vihervarpunen		x									x	x	x
Punavarpuunen													
Punatulku									x				
Keltasirkku	x		x						x				
Suhteellinen lintutiheys	91,04	557,38	160,82	120,74	50,22	410,08	139,96	130,6	147,92	399,52	217,36	379,78	72,38

Taulukko 3: Laskentapisteistä 27 – 40 lasketut linnut. Mustalla rastilla on merkitty ensimmäisellä kierroksella havaitut linnut ja punaisella rastilla toisen kierroksen linnut.

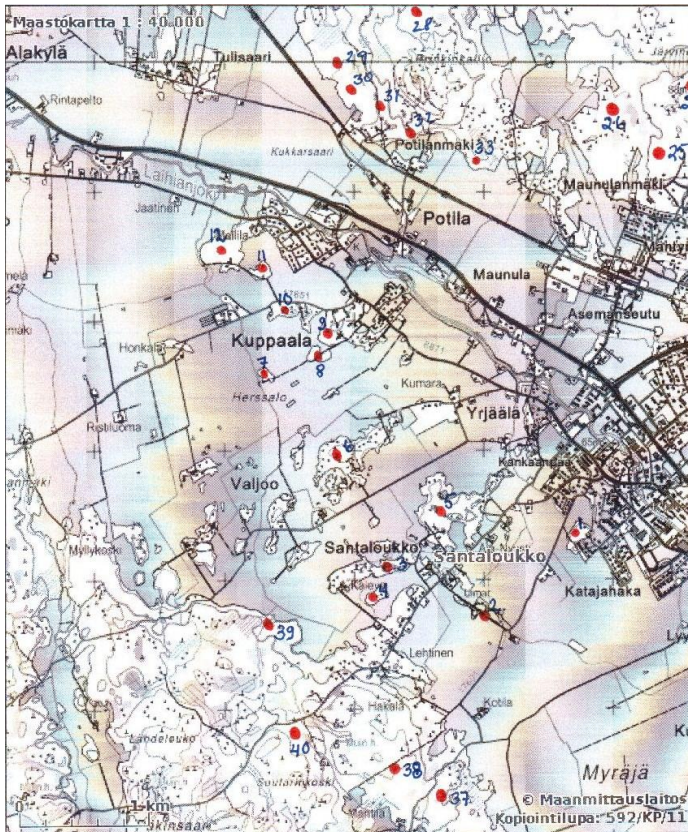
Linnut	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Sinisorsa														
Telkkä														
Pyy								x						x
Teeri	x													
Fasaani														
Lehtokurppa								x						
Kalalokki														
Sepelkyyhky	x		x	x				x						
Käpytikka														
Metsäkivinen	x	x			x			x						
Västaräkki														
Peukaloinen														
Rautiainen														
Punarinta	x		x	x			xx		x					
Mustarastas			x									x	x	
Räkättirastas							x		x					
Laulurastas	x				x									
Punakylkirastas	x		x				x						x	x

Hernekerttu				x	x		x	x				x		
Pensaskerttu														
Lehtokerttu														x
Mustapääkerttu				x										
Sirittäjä														
Tiltalti					xx	x								
Pajulintu	x			x	x		x				x		x	x
Hippiäinen	x							x	x			x		x
Kirjosieppo										x				
Hömötäinen														
Sinitäinen														
Talitäinen					x		xx			x			x	
Naakka														
Varis				x										
Peippo	x	x	x	x	xx	x	xx	x	x	x	x	x	x	x
Järripeippo														
Vihervarpunen		x	x								x	x		
Punavarpunen														
Punatulku														
Keltasirkku							x				x			
Suhteellinen lintutiheys	173,17	42,22	103,15	110,93	119,39	90,34	429,55	597,29	415,92	73,52	65,85	130,79	107,37	136,89

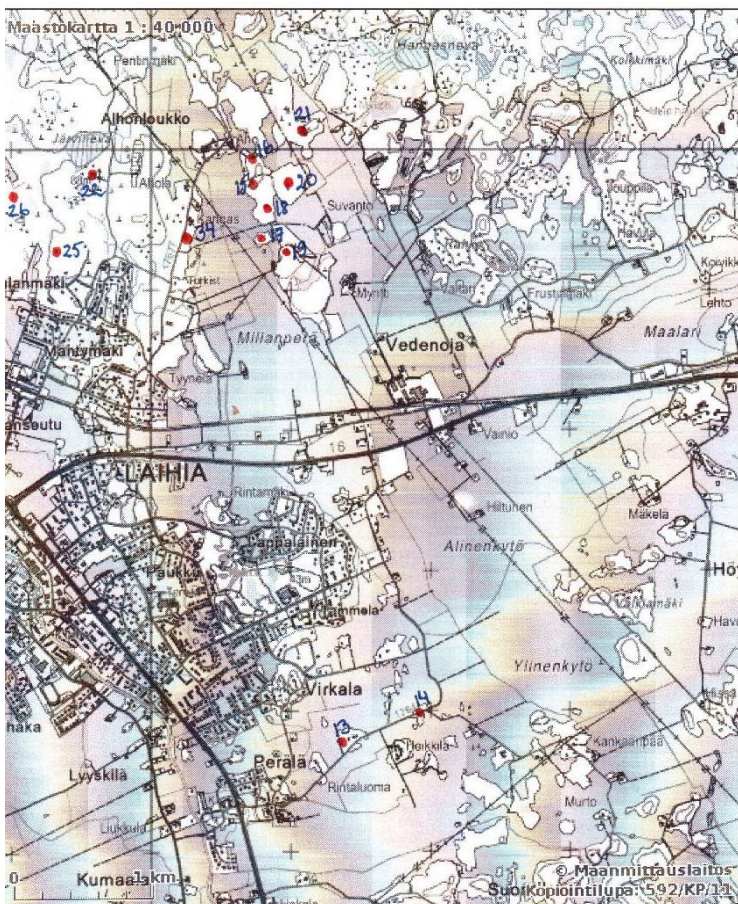
Taulukko 4: Lintujen laskentapisteen koordinaatit (KKJ:n yhtenäiskoordinaatisto)

Laskentapiste nro:	N/lat	E/lon
1	6995231	3246781
2	6994614	3246129
3	6995011	3245381
4	6994771	3245221
5	6995395	3245751
6	6995891	3245001

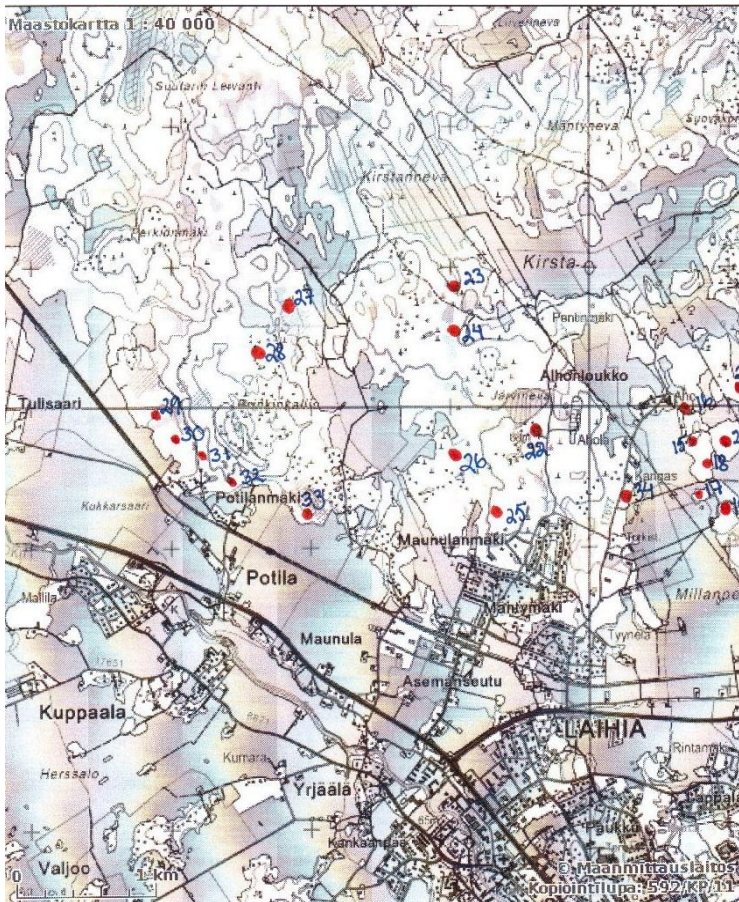
7	6996529	3244375
8	6996649	3244796
9	6997322	3244856
10	6997022	3244564
11	6997022	3244347
12	6997486	3244027
13	6994727	3249492
14	6994887	3249972
15	6998646	3248829
16	6998759	3248759
17	6998332	3248877
18	6998293	3248496
19	6998244	3249033
20	6998620	3248993
21	6999047	3249153
22	6998814	3247745
23	6999658	3247649
24	6999530	3247175
25	6998210	3247408
26	6998610	3247060
27	6999694	3245889
28	6999353	3245486
29	6998825	3244905
30	6998733	3244972
31	6998565	3245202
32	6998410	3245536
33	6998148	3246061
34	6998250	3248309
35	6996321	3248541
36	6996161	3248517
37	6993229	3245668
38	6993447	3245345
39	6994635	3244381
40	6993770	3244594

Kartta 1: Linnuston laskentapisteet Kuppaalan ja Santaloukon alueella

Kartta 2: Linnuston laskentapisteet Alhonloukon ja Perälän alueella

Kartta 3: Linnuston laskentapisteet Potilan alueella

3.3 Uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit

Uhanalaisuusluokan 2010 mukaan laji arvioidaan vaarantuneeksi (VU), kun se parhaan saatavilla olevan tiedon perusteella täyttää jonkun vaarantuneiden luokan kriteereistä A-E, ja siihen arvioidaan täten kohdistuvan luonnossa korkea häviämiskorkeus. Laji arvioidaan silmälläpidettäväksi (NT), kun se ei täytä uhanalaisten kriteerejä, mutta jonkun kriteerin täytyminen on kuitenkin lähellä tai on todennäköistä, että ehdot täyttyvät lähitulevaisuudessa. Alueellisessa uhanalaisuusarvioinnissa tarkastellaan valtakunnallisesti silmälläpidettävien ja elinvoimaisten lajien uhanalaisuutta vuoden 2010 uhanalaisuusarvioinnin mukaan. Lintudirektiivin I-liitteessä on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto.). Suomen erityisvastuulajit ovat lajeja, joiden levinneisyys on keskittynyt Eurooppaan tai, jotka ovat maanosan laajuisesti uhanalaisia, voimakkaasti taantuneita tai harvalukuisia, ja erityisesti karujen vesien, soiden ja boreaalisten havumetsien lajit, joiden Suomen kannan osuus on yli 15 % Euroopan kannasta, lukuun ottamatta punakylkirastasta, järripeippoja ja vihervarpusta. (Suomen ympäristökeskus: Vastuulaji, linnut. 2005. Ympäristöministeriön www-sivut.)

Laihian selvitysalueella tavatuista lintulajeista mikään ei ole uhanalaisuusarvioinnin mukaan vaarantunut. Silmälläpidettäviä lajeja ovat teeri, sirittäjä ja punavarpuunen. Alueellisesti uhanalaisia

lintulajeja ei selvityksen aikana havaittu. Pyy ja teeri ovat EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja ja telkkä, teeri ja kuovi ovat Suomen vastuulajeja.

Taulukko 5: Alueella havaitut uhanalaiset ja lintudirektiivin I-liitteen lajit.

Lintulaji	VU	NT	A	I-liite	Vastuulaji
Telkkä	-	-	-	-	x
Pyy	-	-	-	x	-
Teeri	-	x	-	x	x
Kuovi	-	-	-	-	x
Sirittäjä	-	x	-	-	-
Punavarpunen	-	x	-	-	-

VU = uhanalaisuusluokituksen mukaan laji on vaarantunut, NT = uhanalaisuusluokituksen mukaan laji on silmälläpidettävä, A = laji on alueellisesti uhanalainen, I-liite = laji kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeihin, Vastuulaji = laji kuuluu Suomen erityisvastuulajeihin.

Kuva 1: Lehtokurpan pesä Santaloukossa laskentapisteellä nro 5

4 Liito-oravaselvitys

4.1 Yleistä liito-oravasta

Liito-orava elää kuusivaltaisissa metsissä, joissa tulee kasvaa myös riittävästi sopivia ravintopuita kuten haapoja, leppiä ja koivuja. Liito-orava käyttää elinpiirillään useita pesäpaikkoja. Pesäpaikoiksi kelpaavat puun kolot, oravan vanhat risupesät sekä linnunpöntöt. Aikuisen naaraan elinpiiri on noin 8 ha ja uroksen noin 60 ha. Urosten elinpiirit voivat sijaita osittain päällekkäin ja

yhden uroksen elinpiirin sisällä voi olla useita naaraiden elinpiirejä. Naaraiden elinpiirit sijaitsevat yleensä erillään toisistaan.

Liito-orava voi käyttää siemenpuuasentoon hakattuja aukkoja, varttuneita taimikoita ja nuoria metsiä ruokailuun ja siirtymiseen kuusimetsästä toiseen. Puuttomia hakkuuaukkoja ja nuoria taimikoita liito-orava ei pysty ylittämään liitäen puusta toiseen, jolloin nämä alueet eivät sovellu liito-oravalle. Liito-orava pystyy liittämään keskimäärin 20 – 30 metriä. Liito-orava voi kuitenkin liittää jopa 60 metriä.

Suomen eliölajiston uhanalaisuusluokituksessa liito-orava on merkitty vaarantuneeksi lajiksi. Suomen luonnonsuojelulain 49§:n mukaan, luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittujen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

4.2 Liito-oravaselvityksen menetelmät

Alueelta etsittiin mahdollisia liito-oravan pesimä- ja ruokailupuita tarkastamalla haapojen, koivujen ja isojen kuusien tyvet. Puiden alta etsittiin liito-oravan papanoita. Papanat ovat parhaiten nähtävissä lumien sulettua huhtikuun alusta kesäkuun loppuun, jolloin ne eivät vielä ole jääneet kasvillisuuden peittoon. Edellinen liito-oravaselvitys alueella on tehty 2003 ja tämän selvityksen yhteydessä löytyneet liito-orava reviirit tarkastettiin sen lisäksi, että etsittiin myös uusia mahdollisia reviireitä.

4.3 Liito-oravaselvityksen tulokset

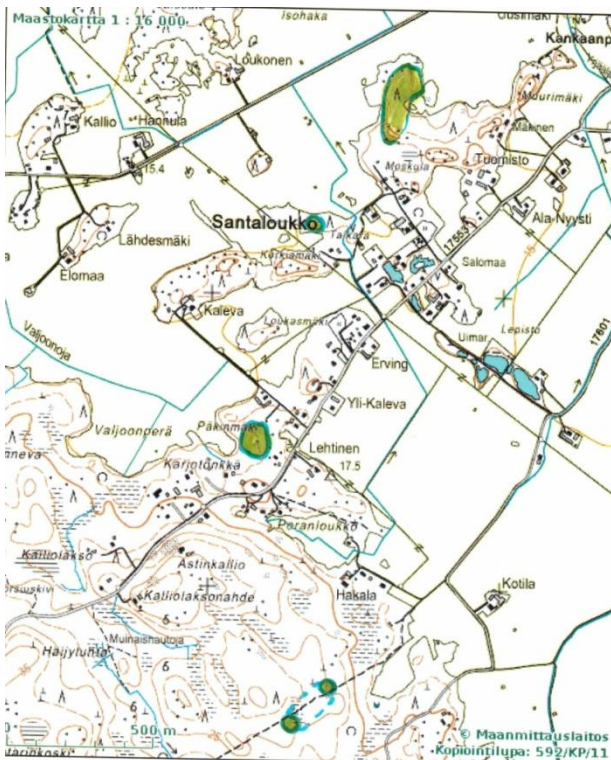
Liito-oravien reviireitä löydettiin Alhonloukosta, Maunulanmäestä ja Santaloukosta. Alhonloukossa ja Maunulanmäessä on molemmissa yksi reviiri. Santaloukosta löytyi neljä erillistä aluetta, joista löydettiin liito-oravan papanoita. Kaksi näistä alueista on lähellä toisiaan ja voivat kuulua samaan reviiriin.

Jokainen liito-oravan reviiri sijaitsi suojaisassa kuusikossa, jossa kasvoi myös useita järeitä haapoja.

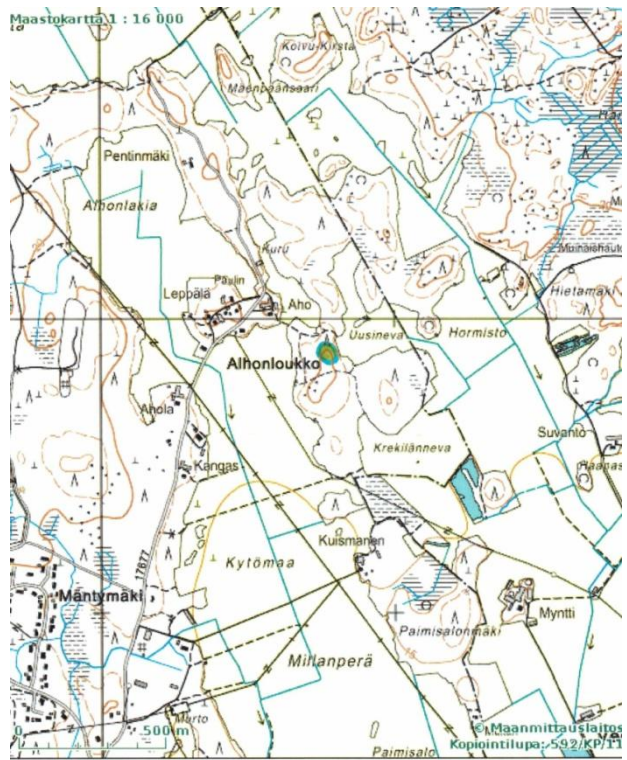
Asemanseudun pohjoisrajalla on kolopuuhaavikko nuoren taimikon reunassa ja lisäksi Maunulanmäellä on liito-oravan biotoopiksi sopiva haavikkoalue. Näiltä paikoilta ei kuitenkaan löydetty merkkejä liito-oravasta.

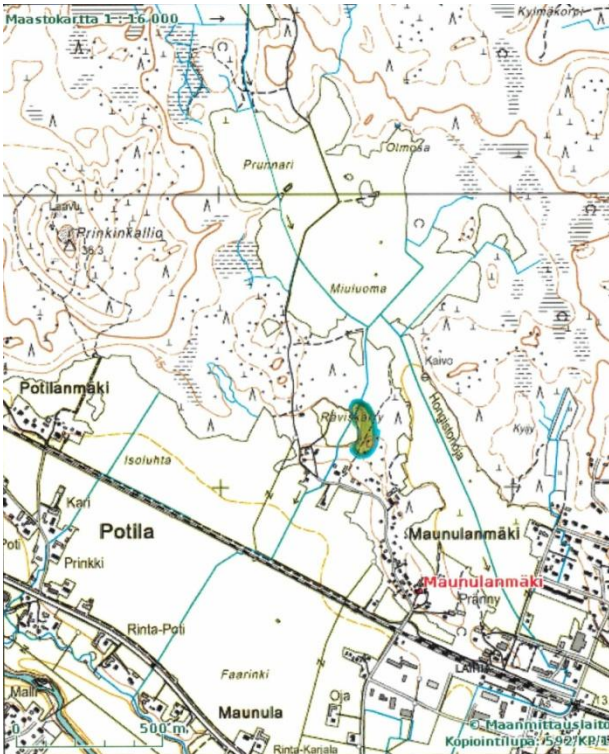
Kuva 2: Liito-oravan papanoita Santaloukossa

Kartta 4: Santaloukon alueen liito-orava reviirit on rajattu karttaan vihreällä.

Kartta 5: Liito-orava reviiri Alhonloukossa on merkitty karttaan vihreällä.

Kartta 6: Maunulanmäen alueella oleva liito-oravan revii on merkitty karttaan vihreällä.

5 Selvitysalueen luontotyypit

Selvitysalueen luontotyypit ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kuviot selvitettiin kiertämällä aluetta jalkaisin 19.5. – 24.5. ja 18.6. – 20.6.2012. Pohjatietoina voitiin käyttää ilmakuvia ja vuonna 2003 tehtyä luontoselvitystä.

5.1 Kalliot ja kivikot

Asemakaavan ulkopuolella olevia kallioalueita löytyy Asemanseudun metsäalueelta. Avokalliota on näkyvillä vain vähän Prinkinkallioiden alueella Potilanmäellä. Kalliolla kasvaa mäntyjä ja katajia. Mustikkaa ja puolukkaa kasvaa vähän kallion painanteissa. Kalliota peittää jäkäläkasvusto, jonka yleisimmät lajit ovat valko-, harmaa- ja palleroporonjäkälä sekä puikko- ja torvijäkälät. Kalliometsä (Vr) luokitellaan kitumaaksi, jonka puuntuotto on heikkoa.

Merkittävä kivikko on Santaloukossa Kalevan alueella. Kivikossa kasvaa nuoria haapoja ja rauduskoivuja sekä 40 – 60 vuotiasta kuusikkoa. Pensaskerrossa kasvaa taikinamarjaa ja kenttäkerrossa käenkaalia, metsämarretta, puolukkaa, mustikkaa, metsätähteä, kallioimarretta ja oravanmarjaa. Kivikossa ei ole lahpuuta, eikä järeää ylispuuta. Kivikko ei näin ollen täytä metsälain erityisen tärkeän elinympäristön vaatimuksia, mutta on silti paikallisesti arvokas elinympäristö, jonka ominaispiirteiden säilyttämisestä hyvän metsänhoidon suositusten mukaisesti päättää maanomistaja.

Kuva 3: Avokalliota Prinkinkallioilla

Kuva 4: Kivikko Santinkulman Kalevassa

5.2 Metsät

Peltojen keskellä olevista metsäsaarekkeista muutamasta oli osa raivattu pelloksi ja muutamaan oli rakennettu asuinrakennuksia. Muutamalla metsäsaarekkeella on jäänteitä vanhasta asutuksesta ja niiden pihapiireistä.

Kuva 5: Metsäsaareke on raivattu pelloksi Kuppaalassa

Sekä peltojen keskellä olevat metsäsaarekkeet että yhtenäisemmät metsäalueet selvitysalueen pohjoisosassa ovat hoidettuja talousmetsiä. Vanhoja runsaslahopuustoisia kangasmetsiä on vähän. Metsät ovat pääosin puolukka-mustikkatyypin tuoretta kangasmetsää tai metsäkurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyypin lehtomaista kangasta.

Kuva 6: Puolukka-mustikkatyyppin metsäsaareke Katajajaan alueella

Kuva 7: Metsäkurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyyppin lehtomaista kangasmetsää Asemansseudulla

Kuva 8: Puolukka-mustikkatyypin tuoreen kankaan männikköä Kuppaalassa

Asemansedun alueella Alhonloukossa, selvitysalueen rajoilla on vanha luonnontilaisen kaltainen kuusikko, jossa on runsaasti järeää lahpuuta. Kuvio on puolukka-mustikkatyypin tuoretta kangasmetsää, jossa näkyy vähän merkkejä vanhasta harvennuksesta. Kenttäkerroksessa kasvaa mustikkaa, puolukkaa, vanamoja, riidenliekoa, oravanmarjaa, metsätähteä, kevätpiippoa, metsäalvejuurta ja käenkaalia. Pohjakerroksen yleisimmät sammaleet ovat seinä- ja kerrossammal.

Kuva 9: Alhonloukon vanhaa metsää Asemansedulla

5.2.1 Lehdot

Potilanmäellä, pellon reunassa on metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyypin tuore lehto (GOMaT), jossa kasvaa vanhoja kuusia, haapoja ja harmaaleppiä. Pensaskerroksessa kasvaa tuomea, taikinamarjaa, lehtokuusamaa ja terttuseljaa. Kenttäkerroksessa kasvaa käenkaalia, oravanmarjaa, koiranputkea, ahomansikkaa, mesiangervoa, sudenmarjaa, metsäimmarretta, ojakellukkaa, kieloa, kevätleinikkiä, kultapiiskua, nokkosta ja voikukkaa. Lehto on metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö.

Kuva 10: Lehtoalue Potilanmäellä pururadan varrella

5.2.2 Haavikot

Kuppaalan alueella asutuksen ja pellon väliin jää kivikkoinen ja luonnontilainen metsäkaistale, jossa kasvaa haapaa ja rauduskoivua. Haavikon reunalla on vanha, hyvin säilynyt riihi. Pensaskerroksessa kasvaa taikinamarjaa, katajaa ja tuomea. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, mustikkaa, nuokkuhelmikkää, lillukkaa, metsäorvokkia, kurjenkelloa, nurmitädykettä, käenkaalia, rönsyleinikkiä, koiranputkea ja metsäalvejuurta. Kuvio on metsäkurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyypin lehtomaista kangasta (GOMT).

Kuppaalan alueella on toinenkin haavikko. Tämä haavikko on nuorta ja tasaikäistä. Haapojen seassa kasvaa tuomea. Kenttäkerroksessa kasvaa niittynätkelmää, lillukkaa, sudenmarjaa, kevätpiippoa, ahomansikkaa, ukonputkea ja lehtomaitikkaa. Pohjakerroksessa kasvaa palmusammalta.

Kuva 11: Kuppaalan alueella oleva iäkäs haavikko

Kuva 12: Nuori haavikko Kuppaalassa

Kuva 13: Kuppaalan nuoressa haavikossa kasvava lehtomaitikka

5.3 Suot

Selvitysalueella ei ole isoja suoalueita ja ainoa suoalue sijaitsee Potilanmäen pohjoisosassa. Se on ojitettu isovarpurämemuuttuma, jolla on osittain tehty avohakkuu. Rämellä kasvaa harva männikkö. Kenttäkerroksessa kasvaa suopursua ja juolukkaa. Pohjakerroksen yleisimmät sammaleet ovat rämerahkasammal, punarahkasammal ja seinäsammal.

Potilanmäellä Prinkinkallion eteläpuolella on puolukka-mustikkatyypin tuoreella mäntykankaalla luonnontilainen suopainanne, jossa kasvaa pullosaraa ja jokapaikansaraa. Reunoilla kasvaa korpilahkasammalta.

Santaloukon alueella lehtomaisella kankaalla on myös luonnontilainen suopainanne, jossa kasvaa raatetta, ojaleinikkiä, kurjenjalkaa, harmaasaraa, jokapaikansaraa, rönsyleinikkiä ja hieskoivua. Yleisin sammal on okarahkasammal.

Kuva 14: Isovarpurämemuuttuma Potilanmäellä

Kuva 15: Suopainanne Potilanmäen eteläosassa

Kuva 16: Santaloukun alueella oleva suomalainen painanne

5.4 Niityt

Selvitysalueen niityistä osalla kasvoi lehtipuiden taimia sekä pajuja ja yksi niitty oli otettu maatalouden käyttöön pelloksi. Perälän alueella on iso tuore heinäniittykuvio, jota on hoidettu. Sillä kasvaa rönsyleinikkiä, voikukkaa, nurmipuntarpäätä, puna-apilaa, hiirenvirnaa, nurminataa, nurmilauhaa, päivänkakkaraa, koiranputkea, nurmitädykettä ja niittynurmikkaa.

Kuva 17: Viljelykäyttöön otettu niittyalue Kuppaalassa

Kuva 18: Iso niittykuvio Perälässä

5.5 Lähteet, norot ja lammikot

Maunulanmäen alueella on pellon ja metsän rajalla lähde, jonka vesi virtaa osittain ojaan ja osittain se leviää metsään, muodostaen kosteita painanteita. Lähteen ympärillä oleva metsä on nuorta männikköä, jonka seassa kasvaa myös hieskoivuja ja kuusia. Lähteessä ei kasva kasveja tai sammaleita. Metsässä, jonne lähteen vesi osittain leviää, kasvaa mäntyjen seassa hieskoivuja ja kuusia. Kenttäkerroksessa kasvaa suo-ohdaketta, sudenmarjaa, metsäalvejuurta, suo-orvokkia, rönsyleinikkiä, käenkaalia, mesimarjaa, lehtovirmajuurta, metsäimarretta, huopaohdaketta ja ojakellukkaa. Lähde on luonnontilainen, joten vesilain mukaan sitä ei saa muuttaa niin, että sen säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Metsä lähteen ympärillä ei täytä metsälain erityisen tärkeän elin ympäristön vaatimuksia. Lähteen ympärille olisi kuitenkin jätettävä riittävästi suojaavaa puustoa.

Kuva 19: Lähde Maunulanmäen alueella

Potilanmäen lounaisosassa on vanha asuinalue, jossa on näkyvillä vielä kiviaitaa. Paikalla kasvaa noin 60 vuotiasta kuusikkoa. Kuusien seassa kasvaa muutamia haapoja ja tuomia. Tällä kuviolla on pieni lähde, jonka ympärillä on pieni metsäkurjenpolvi-käenkaal-mustikkatyypin lehtomaisen kankaan kuvio (GOMT), jossa kasvaa oravanmarjaa, käenkaalia, nurmitädykettä, suo-orvokkia, korpi-imarretta, metsäimarretta, metsäalvejuurta, hiirenporrasta, mustikkaa, puolukkaa, metsätähteä ja metsäkortetta. Lähde on luonnontilainen, joten vesilain mukaan sitä ei saa muuttaa niin, että sen säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Lähteen ympärille tulee jättää suojaavaa puustoa, jos metsää aiotaan käsitellä.

Kuva 20: Pieni lähde Potilanmäen lounaisosassa

Potilanmäen lounaiskulmassa asutuksen pohjoispuolella on metsäkurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyypin lehtomaisella kankaalla iäkästä kuusikkoa. Kuusikon läpi virtaa pieni noro, joka saa alkunsa metsätien varrella olevasta ojasta. Noro laskee pienen pensoittuneen pellon reunassa ojaan. Noron välittömässä lähiympäristössä kasvaa ojakellukkaa, käenkaalia, oravanmarjaa, koiranputkea, nokkosta, vanamoja, mustikkaa ja puolukkaa. Sammaleista yleisimmät ovat palmusammal, seinäsammal ja kerrossammal. Noro on luonnontilaisen kaltainen, sillä sen yli eteläpäässä kulkee ajoura. Noron välitön lähiympäristö on myös luonnontilaisen kaltainen, sillä siellä on jälkiä harvennuksesta ja lahoppuun määrä on vähäinen. Luonnontilaisen kaltainen noro on metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö. Noronvarren puustoisuus ja varjoisuus on tärkeää elinympäristölle ominaisen pienilmaston säilymiselle (MetsäL per). Koska uoma ei ole kaikilta osin luonnontilainen, se ei kuulu vesilain piiriin.

Kuva 21: Potilanmäellä virtaava noro

Santaloukon alueella on asutuksen ja peltojen läheisyydessä lammikoita, joita reunustaa kapea, puustoinen vyöhyke. Yhdellä lammikoista on uimaranta.

Kuva 22: Santaloukon alueella oleva lampi

6 Arvokkaat luontotyypit ja uhanalaiset lajit

Suomen ympäristökeskus on selvittänyt viisivuotisessa hankkeessa Suomessa esiintyvien luontotyyppien luokittelua ja uhanalaisuutta. Ensimmäinen uhanalaisuusarviointi valmistui 2008 ja sen lopputuloksena esitettiin jokaiselle luontotyyppille uhanalaisuusluokat erikseen Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja koko maan osalta. Uhanalaisuusluokkien määräytyminen perustuu havaittuihin ja ennustettuihin muutoksiin kyseisen luontotyypin esiintymien määrässä ja laadussa sekä tyypin yleisyyteen nykyhetkellä.

6.1 Arvokkaat luontotyypit

Selvitysalueen metsät ovat pääsääntöisesti käsiteltyjä talousmetsiä.

Edellämainituista kappaleessa 5.2.1 esitetyistä Metsälain 10§ erityisen tärkeistä elinympäristöistä tuoret lehdot ovat vaarantuneita (VU) ja kappaleessa 5.5 esitetyt lähteet ovat erittäin uhanalaisia (EN) ja norot ovat puutteellisesti tunnettuja (DD).

6.2 Uhanalaiset kasvilajit

Maastokäynnin aikana ei havaittu valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lajeja.

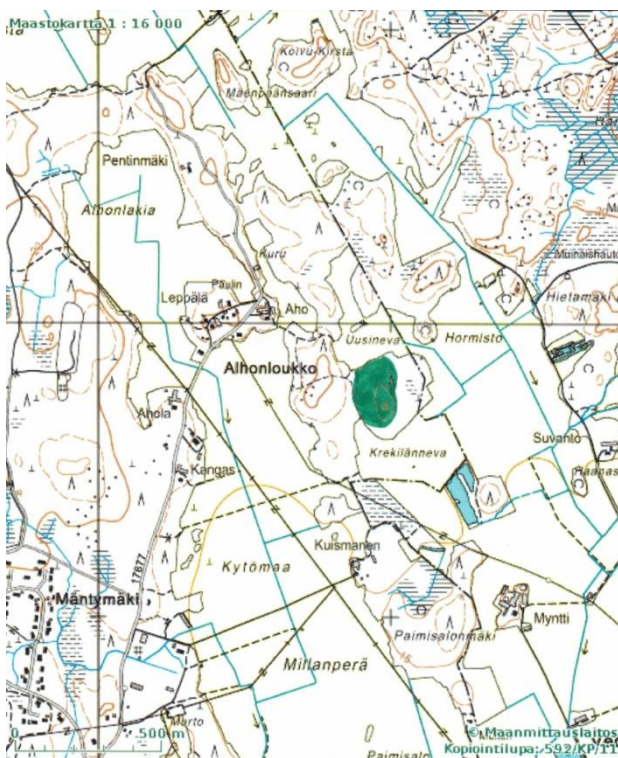
7 Muut arvokkaat luontotyypit

Selvitysalueella on kuvioita, jotka eivät täytä metsälain 10 § erityisen tärkeiden elinympäristöjen kriteereitä tai eivät ole luonnonsuojelulla suojeltavia luontotyyppiä, mutta ovat kuitenkin alueellisesti arvokkaita luonnon monimuotoisuutta lisääviä luontotyyppiä.

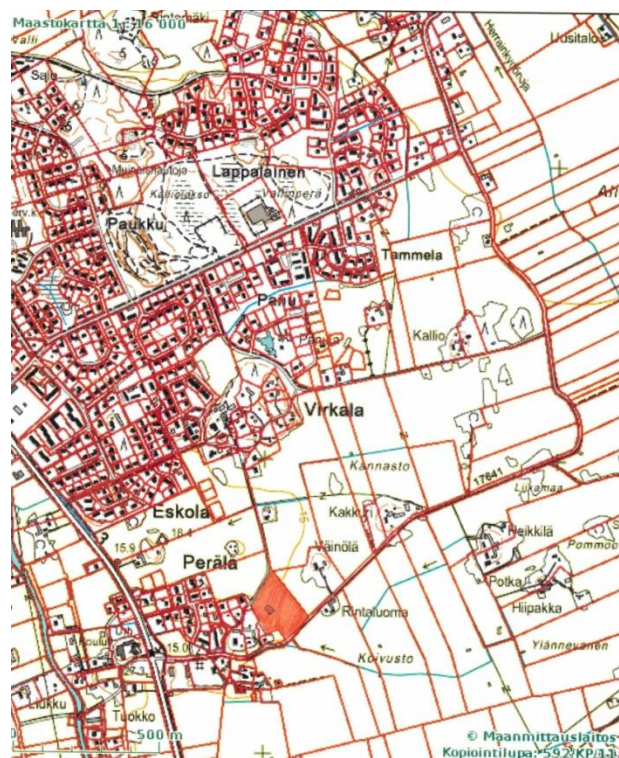
Näitä kuvioita ovat; Santaloukon moreenikivikko ja suopainanne, Kuppaalan haavikot, Perälän tuore heinäniitty, Potilanmäen suopainanne, Asemansseudun runsas lahoppuustoinen kuusimetsä ja liito-orava biotoopeiksi sopivat haavikot.

Nämä alueet tulisi jättää maankäytön toimenpiteiden ulkopuolelle ja niiden ominaispiirteet tulisi säilyttää metsänhoitotoimenpiteitä tehtäessä.

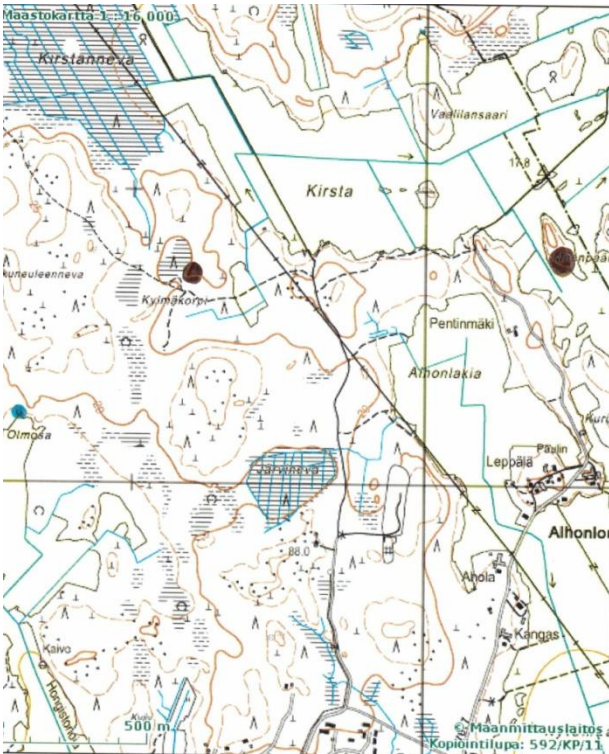
Kartat 7 – 12: Laihian arvokkaat luontokohteet

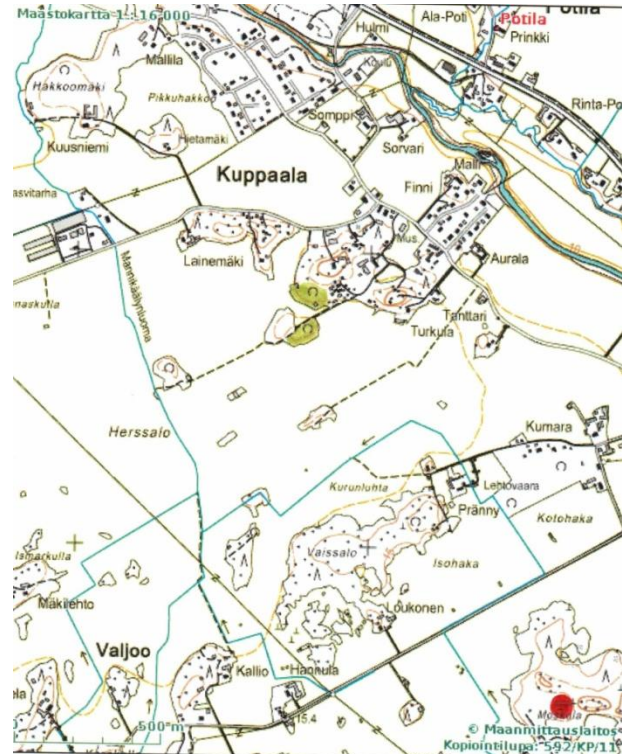
Kartta 7: Alhonloukon vanha runsalahoppuustoinen kuusikko on merkitty karttaan vihreällä.

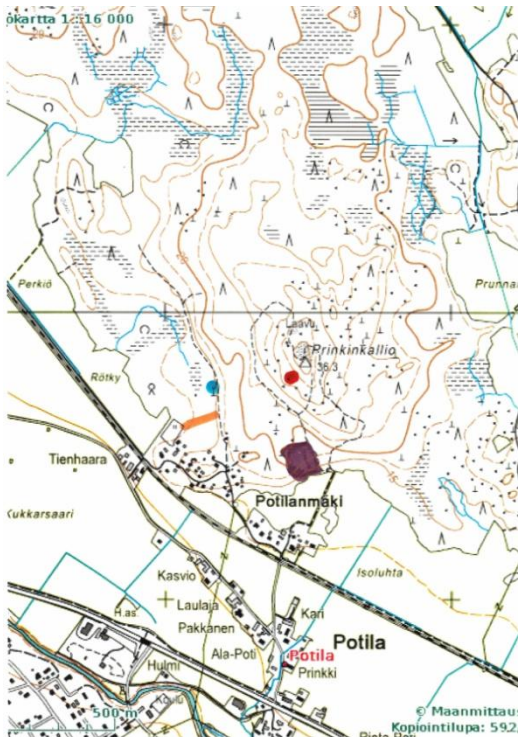
Kartta 8: Perälän alueen tuore heinäniitty on merkitty karttaan punaisella.

Kartta 9: Asemansedun ja Maunulanmäen alueella sijaitsevat liito-oravalle sopivat biotoopit on merkitty karttaan ruskealla. Maunulanmäen alueella sijaitseva lähde on merkitty sinisellä.

Kartta 10: Kuppaalan alueella sijaitsevat haavikot on merkitty karttaan vihreällä ja Santaloukon suopainanne punaisella.

Kartta 11: Potilanmäen lehto on merkitty karttaan violetilla, suopainanne punaisella, lähde sinisellä ja noro oranssilla.

Kartta 12: Santaloukon kivikko on merkitty karttaan mustalla.

8 Päätelmät

Maankäyttöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon selvitysalueella elävien liito-oravien reviirit. Santaloukon reviirit ovat lähellä toisiaan ja niiden välille tulee jättää puustoinen käytävä, jota pitkin liito-oravat voivat siirtyä reviiriltä toiselle.

Laihian selvitysalueella tavatuista lintulajeista mikään ei ole uhanalaisuusarvioinnin mukaan vaarantunut. Silmälläpidettäviä lajeja ovat teeri, sirittäjä ja punavarpunen. Alueellisesti uhanalaisia lintulajeja ei selvityksen aikana havaittu. Pyy ja teeri ovat EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja ja telkkä, teeri ja kuovi ovat Suomen vastuulajeja. Linnustollisesti arvokkaimmat alueet sijaitsevat peltojen ja asutuksen läheisyydessä kuusimetsäalueilla, joissa kasvaa runsaasti myös lehtipuita.

Selvitysalueen kaavoitusta tehtäessä on huomioitava metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt; lähteet, noro ja lehto. On suositeltavaa huomioida lisäksi myös luonnon monimuotoisuutta lisäävät haavikot, suopainanteet, moreenilohkareikko, heinäniitty ja runsas lahopuustoinen kuusimetsä. Ne monipuolistavat luontoa asutuksen ja isojen peltoalueiden vallitsemalla alueella ja ovat virkistytymiseen ja lasten ympäristökasvatukseen sopivia paikkoja. Maastokäynnin aikana ei havaittu valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lajeja.

Lähteet

- Hotakainen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2008: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäkustannus. Hämeenlinna.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. ja Mannerkoski, I (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen Ympäristökeskus. Helsinki.
- Raunio, A. Schuman, A. Kontula, T. 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Raunio, A. Schuman, A. Kontula, T. 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Sisältödokumentti 17.9.2007 / Suomen ympäristökeskus. Suomessa esiintyvät luontodirektiivin II, IV ja V-liitteen lajit. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=248356&lan=FI>
- Sisältödokumentti 15.10.2001 / Suomen ympäristökeskus. Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit (NT). <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=263450&lan=FI>
- Sisältödokumentti 15.10.2001 / Suomen ympäristökeskus. Alueellisesti uhanalaiset putkilokasvit (LC). <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=263452&lan=FI>
- Sisältödokumentti 1.2.2012 / Ympäristöministeriö. Luonnonsuojeluasetuksessa rauhoitetut lajit. www.ymparisto.fi/print.asp?contentid=404980&clan=fi
- Sisältödokumentti 15.2.2007 / Suomen ympäristökeskus. Lintudirektiivin I-liitteen lajit Suomessa. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=222880&lan=FI>
- Sisältödokumentti 15.10.2001 / Suomen ympäristökeskus. Hävinneet, uhanalaiset ja silmälläpidettävät linnut. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=259696&lan=FI>
- Sisältödokumentti 15.10.2001 / Suomen ympäristökeskus. Alueellisesti uhanalaiset linnut (NT, LC). <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=259779&lan=FI>

